

BEGUES
DESAPAREGUT

JOAN ESTORCH / AFCEC - FONS ESTUDI DE LA MASIA CATALANA (AFCEC_EMC_X_1906)

Centre d'Estudis Beguetans

BEGUES DESAPAREGUT

 efadós®

Primera edició: març del 2025

© dels textos: Centre d'Estudis Beguetans

© del pròleg: Rafel Torroella

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial Les Torrenteres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la portada:

Brangulí / ANC - Fons Brangulí (Fotògrafs)

Acrònims:

ACBL (Arxiu Comarcal del Baix Llobregat)

AFCEC (Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista
de Catalunya)

AMB (Arxiu Municipal de Begues)

ANC (Arxiu Nacional de Catalunya)

CEB (Centre d'Estudis Beguetans)

ISBN 978-84-19736-90-1

DL B-1536-2025

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de
Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

Begues i el primer fotògraf

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Un recull per a la memòria

Pàg. 13

EL POBLE

La plaça de Begues com a centre de tot

Pàg. 97

DE MASIES A RAVALS

La transformació del món rural

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

BEGUES I EL PRIMER FOTÒGRAF

Rafel Torrella, conservador de l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona

Tots els pobles volen conservar la seva història a través de les imatges i, per aquest motiu, les fotografies antigues ajuden a conformar una identitat col·lectiva i a explicar evolucions urbanes i socials. Tots els pobles volen, doncs, tenir fotografies antigues, però només un, Begues, pot dir que hi va néixer el primer fotògraf de Catalunya i de l'Estat espanyol.

Ramon Alabern i Moles, el gravador que va aprendre a París de la mà del seu creador, Daguerre, l'ús del primer procés fotogràfic reeixit, havia nascut a Begues el 18 de desembre del 1811, on va ser batejat dos dies després. Net del primer director de la

nova Escola de Dibuix de la Junta de Comerç Llotja, Pere Pascual Moles Coronas, i fill de Mariana Moles i Joan Alabern, «mestre reial de primeres lletres», va estudiar a la Llotja entre el 1825 i el 1833.

De París estant va fer possible que l'Acadèmia de Ciències i Lletres de Barcelona adquirís una càmera i tots els estris necessaris per fer daguerreotips, i ell mateix va efectuar una demostració al pla de Palau de Barcelona el 10 de novembre del 1839, sis mesos després que es presentés el nou invent en societat a la capital francesa, realitzant la primera imatge fotogràfica a Catalunya. Després va fer uns quants cursos a la mateixa Acadèmia per instruir sobre el procés.

La informació trobada a la parròquia de Begues permet atorgar la ciutadania beguetana al primer fotògraf

català, i pot aproximar la seva residència prop del raval de Can Baró, malgrat que no s'ha trobat més informació sobre per què la família Alabern hi residia en aquells anys (1810-11).

Com a reconeixement d'aquest primer fotògraf, l'any 2022 es va fer a Begues un daguerreotip escènic, a càrrec de les especialistes Hélène Védrenne i Nina Zaragoza, i una exposició commemorativa coordinada per Rafel Torrella i el Centre d'Estudis Beguetans (CEB) per explicar qui era el personatge i el procés fotogràfic que va importar, amb conferències dels investigadors que localitzaren el document del bateig de Ramon Alabern, María de los Santos García Felguera i Jep Martí.

Begues pot mantenir l'orgull d'ostentar un paper destacat en la història de la fotografia al nostre país, ja que fou el bressol del primer fotògraf.

AUTORIA DESCONEGUDA / COL·LECCIÓ XAVIER PARELLADA

Introducció

UN RECALL PER A LA MEMÒRIA

Elicinia Fierro, Mireia Ibarz, Susana Muñoz-Torrero i Silvia Ruiz

Aquest recull d'imatges antigues no hauria estat possible sense la inquietud de persones que, amb la seva càmera i, d'una manera aficionada o bé professional, van voler deixar constància de la vida i del pas del temps a Begues. La seva mirada d'aleshores obre una preuada finestra al passat del nostre poble, que enriqueix els ulls d'avui i els de les generacions futures.

Tanmateix, aquesta finestra romandria tancada si no existissin les persones que han preservat a les seves

llars aquest llegat com si fos un tresor en comptes de desfer-se'n. I tampoc podríem mirar el passat sense les persones que ens han fet confiança cedint aquests records –que sovint inclouen imatges de caràcter familiar– a fi que puguin ser compartits amb qui vulgui obrir aquesta finestra i abocar-s'hi amb curiositat, full a full, imatge a imatge.

A totes elles –fins i tot a les que ja no són entre nosaltres– volem agrair la seva dedicació i disponibilitat.

Des de la creació del CEB, molts dels seus membres han dedicat temps i esforç a parlar amb la gent per generar aquest arxiu històric. Amb el seu ajut hem pogut

JOSEP ORIOL ARGELAGUET / COL·LECCIÓ XAVIER PARELLADA

ESTIU DEL 1934

Aquell any, una activitat ben especial va amenitzar l'estiu dels estiuejants i del veïnat de Begues. La Cucafera feia acte de presència i es passejava pels carrers del poble amb una escorta ben especial, rodejada d'infants i grans plens d'emoció i curiositat per la novetat de la festa.

ANEM D'EXCURSIÓ

La vall de Begues està envoltada de muntanyes que permeten tenir molt bones vistes del poble. Són nombrosos els que hi pugen per copsar aquestes panoràmiques. Pels volts del 1910, un grup de persones a la zona de Puigmoltó, amb la plana de Begues darrere i, al fons, el Sotarro.

AUTORIA DESCONEGUDA / FONS LAURA MILÀ GONZÁLEZ

documentar i catalogar unes imatges que preserven i reconstrueixen la memòria i la transformació del poble des de finals del segle XIX, i que tenen un rellevant valor històric.

Durant l'elaboració d'aquest recull hem tingut l'oportunitat de fer un viatge al passat redescobrint llocs comuns molt diferents de com són avui dia. Tot i que en algunes persones segur que evocaran records d'infància, per a moltes de les que avui viuen a Begues els són desconeguts. Ens referim a espais, elements arquitectònics, festes populars, i també a la vida quotidiana.

Aquest passeig a través de les imatges del nucli urbà de Begues evidencia diferents fases de creixement. La primera correspon a l'espai medieval i inclou l'antiga plaça i els masos disseminats. La segona afecta la urbanització al llarg dels antics camins de Vallirana i Sitges i el camí ral,

com també l'aparició dels ravals. En la tercera apareixen nous carrers i les primeres urbanitzacions, amb cases unifamiliars amb pati o jardí, sovint d'estiuejants.

Begues desaparegut és un repte, un passeig, estructurat en dos blocs a partir d'una selecció de 175 fotografies que van des de finals del segle XIX fins a la segona meitat del segle XX. El text que les acompanya no es limita a dir en paraules allò que la imatge ja ens mostra; hem optat per compartir dades que ens ajudin a contextualitzar cada instant retratat.

Ens agradaria que gaudíssiu d'aquest llibre tant com nosaltres hem gaudit fent la tria de les imatges que conté. I que, en obrir aquesta finestra al passat de Begues, puguem entendre millor d'on venim i on hem triat viure, ja que, si no, difícilment sabrem qui som ni cap on anem. Sense història, sense cultura, no som.

AUTORIA DESCONEGUDA / COL·LECCIÓ XAVIER PARELLADA

EL POBLE

La plaça de Begues com a centre de tot

La vida als masos, a les cases de carrer, els primers estiuejants, el treball al bosc o al camp, la construcció d'edificis d'ús social com el Goula, cal Pere Vell o el Petit Casal. La presència de cases burgeses d'estil noucentista i modernista, l'urbanisme, les festes locals, les esglésies i les processons. La convivència de l'escola pública amb la de monges o la de frares, les grans donacions, les botigues d'abans i els primers automòbils... Tot ha estat atrapat per la mirada d'algun fotògraf i la seva instantània reproduïda aquí ens hauria d'ajudar a prendre consciència de qui som i d'on venim.

Les imatges mostren un poble ric en edificis emblemàtics sorgits del mecenatge. La transformació d'alguns espais urbans, la pervivència d'algunes festes religioses i populars i les grans inauguracions han propiciat imatges que, més enllà del seu valor documental, són autèntiques obres d'art.

VISTA GENERAL

Panoràmica de la població de Begues presa des d'un lloc elevat, al sud del municipi. S'hi aprecia la situació del nucli urbà, situat al mig de la plana en una vall rodejada de muntanyes. En primer terme hi ha la masia de cal Gepis. Al centre, envoltats de camps de conreu, hi ha les cases del carrer Major, el barri del Raval de Sant Martí, can Martí, el carrer Sant Eudald i el barri de Santa Eulàlia. Al fons hi veiem les masies de cal Gepet, can Pau de la Figuera i can Figueres, al vessant sud de les muntanyes del Montau i del Sotarro, unides pel coll d'Ardenya, per on passa l'antic camí moliner que uneix la vall de Begues amb Vallirana.

L. ROISIN (ED.) / ACBL (ACBL 50-57-N-219)

